

Tjänstebostadsfrågan

Nedanstående remissyttrande angående 1952 års tjänstebostadsutrednings betänkande har den 14 november 1955 inlämnats till TCO och är undertecknad av Sveriges folkskolläraryförbund, Sveriges folkskollärarynneförbund, Sveriges småskollärarynneförbund, Svenska fackläraryförbundet och Kyrkomusikernas riksförbund. Yttrandet återges här in extenso.

Vid sitt bedömande av tjänstebostadsinstitutionen synes utredningen ha tagit som utgångspunkt en ytterligt snäv definition av begreppet tjänstebostad. Med tjänstebostad förstås endast sådan bostad, som av verket eller myndigheten tillhandahålles åt tjänsteman, då det bedömes nödvändigt för tjänstens behöriga fullgörande att befattningshavaren bebor viss bestämd bostad i omedelbar närhet av arbetsplatsen. Tillhandahållandet av tjänstebostad skulle därigenom som följd få ett tvång för befattningshavaren att inte bara motta utan även bebo ifrågasvarande lägenhet. Utredningen har från dessa utgångspunkter kommit till den slutsatsen, att man helt borde slopa tjänstebostadssystemet för folkskolväsendets vidkommande. Lärarorganisationerna finner detta vara följdriktigt och har därför ingenting att erinra mot att folkskolväsendet undantagits från det av utredningen föreslagna nya tjänstebostadssystemet, som i längden i hög grad skulle motverka det ursprungliga syftet med den nuvarande boställsordningen för folkskolans lärare.

Emellertid kan det ifrågasättas, om man ännu vad beträffar folkskolans tjänstebostäder helt kan bortse från andra synpunkter än sådana som kan deduceras fram ur utredningens snäva begreppsbestämning. Frågan om skolväsendets beroende av tjänstebostäder har senast varit föremål för utredning genom av chefen för ecklesiastikdepartementet tillkallade sakkunniga för översyn av vissa statsbidrag på skolväsendets område, som den 4 september 1954 överlämnade sitt betänkande (SOU 1954: 27). De sakkunniga ansåg sig då kunna konstatera, att den utveckling, som skett på den kommunala bostadsförsörjningens område, inte uteslöt »behövet av särskilda bestämmelser och åtgärder beträffande

för lärarnas bostadsfråga». Under remissbehandlingen underströks också från skolmyndigheternas sida, att möjligheterna att på lämpligt sätt upprätthålla skolväsendet alltjämt — särskilt på den egentliga landsbygden — vore beroende av att tjänstebostadsinstitutionen bibehölls. Departementschefen delade denna mening och ansåg sig inte kunna förorda en avveckling av tjänstebostadssystemet för folkskolans vidkommande. Vårriksdagen 1955 anslöt sig till denna uppfattning.

I direktiven till ovannämnda sakkunniga för översyn av vissa statsbidrag på skolväsendets område hade departementschefen bl. a. uttalat, att den nya boställsordningen 1946 »var ett uttryck för statsmakternas uppriktiga strävan att hjälpa landsbygdens lärare till goda bostäder. Den tillkom också i den förvisningen, att goda tjänstebostäder skulle hjälpa landsbygdskommunerna att få bra lärare». Decenniers erfarenheter har bekräftat riktigheten av detta. Kommunernas tillhandahållande av tjänstebostäder har i hög grad bidragit till att skoldistriktet på landsbygden gentemot städer och tätorter kunnat hävda sig i konkurrensen om de väl kvalificerade lärarkrafterna. Sett ur skolväsendets synpunkt ter det sig därför mindre välbetänkt att nu, såsom tjänstebostadsutredningen föreslår, helt rasera ett tjänstebostadssystem, som fyllt de krav och förväntningar som ursprungligen ställts på det samma.

I sitt remissyttrande med anledning av den nämnda tidigare utredningen (SOU 1954: 27) hade lärarorganisationerna anslutit sig till skolmyndigheternas uppfattning, att tjänstebostäder alltjämt vore nödvändiga i vissa skoldistrikt, trots att systemet i många fall innebär ett kännbart intrång på befattningshavarens

möjligheter att själv skaffa bostad, anpassad efter hans individuella behov.

Utredningen synes inte närmare ha utrett och övervägt tjänstebostädernas nära samband med möjligheten att upprätthålla skolverksamheten på landsbygden. Inte heller har sådana faktorer redovisats, som motiverar, att tjänstebostadssystemet nu kan avvecklas på en gång. Utredningen förutsätter, att ett betydande utredningsarbete ytterligare skall föregå reformens praktiska genomförande. Föreliggande utredningsmaterial som helt förbigår de verkningar en plötslig avveckling av tjänstebostadssystemet kan ha på folkskolans område, utgör enligt förbundens mening inte ett tillräckligt underlag för ett principbeslut om systemets avskaffande.

Det nuvarande tjänstebostadssystemet har organiskt byggts upp med utgångspunkt från skolväsendets egna behov och har tid efter annan ändrats för att bättre kunna fylla sin uppgift i överensstämmelse med tidens krav, senast av 1954 års riksdag genom det då fattade beslutet om tätortsförteckningar som grundval för kommunernas tjänstebostadsskyldighet. Detta riksdagsbeslut inrymmer möjligheten att successivt avveckla tjänstebostadssystemet. Takten och omfattningen av denna avveckling bör då bestämmas av de åtgärder, som kommunerna bl. a. med stöd av 1947 års bostadsförsörjningslag kan vidta för att på annat sätt ordna bostadsfrågan för folkskolans befattningshavare och därigenom göra särbestämmelser för dessa alltmör onödiga.

Under dessa omständigheter vill lärarorganisationerna som sin bestämda uppfattning hävda att tiden ännu inte är mogen för ett avskaffande av de bestämmelser, som nu gäller beträffande bostäder för folkskolans lärare.